

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИЧНИЙ АРХІВ УКРАЇНИ, М. КИЇВ

Малоросійський губернський прокурор, м. Чернігів

(назва фонду)

Фонд № 1504

Опис № 1

(назва опису)

1785–1800 рр.

(крайні дати документів)

ПЕРЕДМОВА

Інститут прокуратури у Російській імперії виник за часів Петра I. У 1722 р. При Сенаті було утворено посади генерал-прокурора та обер-прокурора. Згодом інститут прокурора було введено в усіх місцевих центральних установах.¹

Наприкінці XVIII ст. генерал-прокурору підпорядковувалися усі адміністративні та фінансові установи (в тому числі армія і флот), а також усі чини прокурорського контролю.

Губернського прокурора призначав Сенат за поданням генерал-прокурора. Йому підпорядковувалися усі прокурори та стряпчі губернії.

В обов'язки губернського прокурора входив нагляд за додержанням діючих законів місцевими адміністративними та судовими установами; контроль виконання встановлених правил торгівлі; забезпечення належного утримування в'язнів тощо.²

Губернський прокурор був проміжною інстанцією між місцевими судовими та адміністративними установами й генерал-губернатором, який єдиний мав право остаточного затвердження рішень у тих чи інших судових процесах, щодо яких губернський прокурор мав право лише висловити свою думку.³ Також генерал-прокурору, або у намісницьке, чи губернське правління (від 1802 р. – міністру юстиції) губернський прокурор повідомляв про усі виявлені недоліки в діяльності місцевих адміністративних та судових установ.⁴

В Україні посади Чернігівського губернського прокурора та губернських стряпчих у кримінальних і казенних справах було запроваджено від 1782р.⁵

У 1796р. на базі трьох українських намісництв було створено Малоросійську губернію.⁶ Одночасно було відновлено судочинство на засадах Литовського статуту; було ліквідовано судові палати, верхні земські суди, верхні земські

---

¹ Полное собрание законов Российской Империи (далі – ПСЗ). – I собр. – СПб. 1830. – Т. VI. – № 3577, 3880, 3950, 4001, 4036. – С. 189, 480, 644, 676, 721

² ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XX. – № 14392, пп. 43, 44, 65, 77, 170, 334, 347, 404, 405, 408, 410. – С. 233, 235-236, 244, 267-268, 279-280, 283, 285; ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XXII. – № 15996. – С. 149

³ ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XXI. – № 15568, 15617. – С. 725, 782

⁴ ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XXVII. – № 20553. – С. 397

⁵ ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XXI. – № 15229, 15378. – С. 247, 461

⁶ ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XXIV. – № 17594, 17634, 17702. – С. 212, 229, 262

розправи, губернські магістрати і прокурорські групи, що діяли при цих установах.⁷

У 1802 р. Малоросійську губернію було розділено на Чернігівську та Полтавську губернії.⁸ Того ж року прокуратура перейшла у відомство новоутвореного Міністерства юстиції.⁹

Таким чином, посада Малоросійського губернського прокурора проіснувала з 1796 по 1802 рр.

У процесі підготовки судової реформи¹⁰ у 1860 р. було впроваджено інститут слідчих, право нагляду за діяльністю яких було надане губернським прокурорам.¹¹

У 1864р. було остаточно затверджено установчі документи реформи, у тому числі статuti кримінального та цивільного судочинства та про покарання, вживані мировими суддями.¹² У 1873 р., під час впровадження у дію Судових статутів 1864 р., Чернігівську губернію було тимчасово приєднано до округу Харківської судової палати. Посаду губернського прокурора було скасовано, його функції передано прокурору Харківської судової палати.¹³ Саме цим пояснюється той факт, що фонд установи початково зберігався у Харкові.

Фонд 1504, *Малоросійський губернський прокурор*, надійшов до ЦДІА УРСР з Чернігівського обласного архіву 1958 р.¹⁴, куди у свою чергу потрапив з Державного архіву Харківської області 1953 р.¹⁵

При роботі з документами фонду необхідно також звертатися до фонду 1957, *Чернігівський губернський прокурор*, оскільки обидва фонди містять документи установ, що наслідували одна одній. У фонді 1957 містяться документальні вкраплення фонду 1504; так само і фонд 1504 містить значні документальні вкраплення фонду 1957.

⁷ ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XXIV. – № 17594, п.4. – С.212

⁸ ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XVII. – № 20162, 20234, 20406, 20608. – С. 59, 107, 243, 454

ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. ХУІІІ. – № 21216. – С. 219

⁹ ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XVII. – 20406, 20409

¹⁰ Судебная реформа в России//Энциклопедический словарь. – Том XXXI-а. – СПб 1901. – С. 909-912

¹¹ ПСЗ. – II собр. – I отд. – СПб 1862. – Т. XXXV. – № 35890, 35891. – С. 713-724

¹² Судебные уставы 20 ноября 1864 года с изложением рассуждением, на коих они основаны. – Ч. I, II. – СПб 1866. - 122 с.

¹³ ПСЗ. – II собр. – I отд. – СПб 1876. – Т. XLVIII. – № 52240, п. 5. – С. 616

¹⁴ Справа фонду № 1504. – Арк. 1

¹⁵ Справа фонду № 1504. – Арк. 6

Документи фонду відбивають як судочинні й адміністративні процеси в установах Лівобережної України, так і особливості їх діловодства. Здебільшого, це справи про впровадження на місцях змін у судовому законодавстві, прийняття на службу, пересування та звільнення чиновників місцевих судів та адміністративних установ, документи що висвітлюють історію і засоби контролю роботи цих установ, фінансова документація. Загалом, документи фонду відбивають усі сфери діяльності губернського прокурора: від розгляду та винесення пропозицій щодо конкретних кримінальних та цивільних процесів до здійснення контролю над підпорядкованими йому адміністративними та судовими установами, порядком утримання в'язнів, виконанням судових вироків тощо.

Фонд Чернігівського губернського прокурора є неоцінним джерелом інформації з історії вітчизняної адміністративної системи і судочинства, а також інших галузей історичної науки – зокрема, архівознавства та історії діловодства.

Начальник відділу ДАОД

Г. В. Путова

Список скорочень

губ. – губернія

м. – місто

пов. – повіт

с. – село

св. – святий

№ справи	Заголовок справи	Крайні дати документів	Кількість арк.	Примітки
1	Ордери генерал-губернатора та генерал-прокурора з розпорядженнями щодо кадрових питань та з питань організації діловодчих процесів	січень - 8 грудня 1785р.	28	
2	Ордери генерал-губернатора та генерал-прокурора з розпорядженнями щодо організації діловодчих процесів та по суті судових справ, що велися на місцях	16 червня 1790р. – 20 грудня 1796р.	128	
3	Те саме	3 січня – 22 листопада 1798р.	114	
4	Те саме	3 січня – 8 грудня 1799р.	48	
5	Ордери Генерал-прокурора з розпорядженнями щодо організації діловодчих процесів та по суті судових справ, що велися на місцях	12 лютого – 3 грудня 1800р.	128	
6	Недіючий опис, складений 1951р.		3	